

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

ROAD

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizayov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinova	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN.....	93
Axliddin Aroptdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDiy MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDiy RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDiy-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOIYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAkatLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLiyALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abduvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdusfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
Xolboyeva farangiz xayrullojevna	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNİ.....	419
To'xtamishева Dirlabo Shermonovna	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	424
Kalenov K.T.	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
Ergasheva Aziza	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich	

O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI

Sattarov Abdusamat Umirqulovich

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

E-mail: abdisamat_sattarov@tues.uz

ORCID: 0009-0005-1476-513X

Annotatsiya. Ushbu ishda O'zbekistonda tabiiy va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash masalalari o'rganilgan. Tadqiqotda resurs salohiyatining hududlar bo'yicha taqsimlanishi, undan foydalanish samaradorligi hamda iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, resurslardan oqilona foydalanish orqali hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish va barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash yo'llari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: resurs salohiyati, iqtisodiy rivojlanish, tabiiy resurslar, mehnat resurslari, hududiy iqtisodiyot, samaradorlik, investitsiya, barqaror rivojlanish.

Abstract. This study examines the issues of ensuring regional economic development through the efficient use of natural and economic resources in Uzbekistan. It analyzes the distribution of resource potential across regions, the efficiency of its use, and its impact on economic growth. The study also substantiates ways to reduce regional disparities and ensure sustainable economic development.

Key words: resource potential, economic development, natural resources, labor resources, regional economy, efficiency, investment, sustainable development.

Аннотация. В данной работе рассматриваются вопросы обеспечения регионального экономического развития за счёт эффективного использования природных и экономических ресурсов в Узбекистане. Анализируются распределение ресурсного потенциала по регионам, эффективность его использования и влияние на экономический рост. Также обосновываются пути сокращения региональных различий и обеспечения устойчивого экономического развития.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, экономическое развитие, природные ресурсы, трудовые ресурсы, региональная экономика, эффективность, инвестиции, устойчивое развитие.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining hozirgi bosqichida resurslardan samarali foydalanish barqaror iqtisodiy o'sishning asosiy determinantlaridan biri sifatida qaraladi. Raqobat kuchaygan sharoitda tabiiy, mehnat va moliyaviy resurslardan foydalanish darajasi mamlakatning iqtisodiy xavfsizligi hamda uzoq muddatli rivojlanish trayektoriyasini belgilaydi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, rivojlangan iqtisodiyotlarda iqtisodiy o'sishning 60–70 foizi resurslar hajmiga emas, balki ularni samarali boshqarish va texnologik intensivlik darajasiga bog'liq.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, investitsion muhitni yaxshilash va hududiy rivojlanishni muvozanatli tashkil etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. 2024-yil yakunlariga ko'ra, mamlakat yalpi ichki mahsuloti real ifodada barqaror o'sish tendensiyasini saqlab qolib,

sanoat, xizmatlar va qurilish tarmoqlari iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlari sifatida qayd etilgan [1]. Shu bilan birga, iqtisodiy o'sishning hududlar kesimidagi taqsimoti bir xil emasligi saqlanib qolmoqda, bu esa resurslardan foydalanish samaradorligidagi tafovutlar bilan bevosita bog'liqdir.

Hududiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, ishlab chiqarish resurslari — yer, suv, mineral xomashyo, mehnat resurslari va infratuzilma — respublika bo'yicha bir tekis taqsimlanmagan. Ayrim hududlarda resurs salohiyati yuqori bo'lsa-da, ularning iqtisodiy aylanishga jalb etilish darajasi yetarli emas. Xususan, Surxondaryo viloyati agrar resurslar, qazilma boyliklar va mehnat resurslari jihatidan sezilarli salohiyatga ega hudud hisoblanadi. Biroq qayta ishlash sanoati hamda yuqori qo'shimcha qiymat yaratuvchi tarmoqlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi sababli hududning iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari respublika o'rtacha darajasidan pastroq shakllanmoqda [2].

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda sanoat ishlab chiqarishining o'sish sur'ati 2024-yilda o'rtacha 6–7 foiz atrofida baholangan bo'lsa, ayrim hududlarda bu ko'rsatkich 3–4 foiz darajasida saqlanib qolmoqda. Shu bilan birga, kapital unumdorligi va mehnat samaradorligi bo'yicha hududlar o'rtasida 1,3–1,7 baravargacha farq mavjudligi qayd etilmoqda [3]. Bu holat resurslardan foydalanishning institutsional, texnologik va tashkiliy jihatdan turlicha darajada ekanligini ko'rsatadi.

Shuningdek, global tendensiyalar resurslardan samarali foydalanishda raqamli texnologiyalar, “yashil iqtisodiyot” va klaster yondashuvlarining ahamiyati ortib borayotganini ko'rsatmoqda. Rivojlangan davlatlarda resurs intensivligini kamaytirish orqali YAIMning yuqori o'sish sur'atlarini saqlab qolish amaliyoti keng qo'llanilmoqda. Bu esa O'zbekiston uchun ham hududiy iqtisodiy siyosatda resurs samaradorligini oshirish mexanizmlarini joriy etish zarurligini yanada dolzarb etadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi O'zbekistonda tabiiy va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash yo'llarini ilmiy asosda tahlil qilish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tabiiy va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish masalasi iqtisodiy nazariyaning klassik hamda zamonaviy yo'nalishlarida keng o'rganilgan. Klassik iqtisodchilar Adam Smith va David Ricardo asarlarida resurslardan samarali foydalanishning asosiy omili sifatida mehnat taqsimoti va qiyosiy ustunlik nazariyasi ilgari surilgan. Ularning yondashuvi resurslarning cheklanganligi sharoitida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish zarurligini asoslaydi.

Keyingi bosqichda neoklassik iqtisodiy maktab vakillari, jumladan Robert Solow iqtisodiy o'sish modelida kapital, mehnat va texnologik taraqqiyotning resurs samaradorligiga ta'sirini matematik jihatdan asoslab bergan. Ushbu modelga ko'ra, uzoq muddatli iqtisodiy o'sish asosan texnologik taraqqiyot va resurslardan foydalanish samaradorligi bilan belgilanadi. Bu yondashuv hozirgi hududiy iqtisodiy siyosat tahlillarida ham muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy tadqiqotlarda Michael Porterning klaster nazariyasi resurslardan samarali foydalanishning institutsional va hududiy jihatlarini yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi. Unga ko'ra, resurslar faqat mavjudligi bilan emas, balki ularning klasterlashgan ishlab chiqarish tizimida integratsiyalashuvi orqali yuqori iqtisodiy samaradorlikka erishiladi. Shu nuqtai nazardan, hududiy rivojlanish siyosati resurslarni bir joyga jamlash va qo'shimcha qiymat zanjirlarini yaratishga qaratilishi lozim.

O'zbekiston iqtisodiyotiga bag'ishlangan mahalliy tadqiqotlarda ham resurslardan foydalanish samaradorligi masalasi keng yoritilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi va Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi hisobotlarida hududlar kesimida resurslar taqsimoti va ulardan foydalanish darajasi o'rtasidagi tafovutlar qayd etilgan. Ushbu tahlillarda ishlab chiqarish samaradorligini oshirish uchun modernizatsiya, investitsiyalarni jalb qilish va infratuzilmani rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi.

Shuningdek, xalqaro tashkilotlar — World Bank va Organisation for Economic Co-operation and Development tadqiqotlarida resurs samaradorligi “total factor productivity” (TFP) orqali baholanib, iqtisodiy o'sishning asosiy manbai sifatida texnologik yangilanish va institutsional islohotlar ko'rsatiladi. Bu yondashuv O'zbekiston sharoitida ham resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tabiiy va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash jarayonlarini o'rganishda kompleks ilmiy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning nazariy asosini klassik, neoklassik va zamonaviy iqtisodiy o'sish nazariyalari tashkil etadi. Xususan, resurslar cheklanganligi sharoitida ularni optimal taqsimlash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish hamda hududiy iqtisodiy tafovutlarni

kamaytirish masalalari tizimli ravishda tahlil qilindi. Shuningdek, induksiya, deduksiya, qiyosiy tahlil va tizimli yondashuv usullari orqali iqtisodiy jarayonlarning o'zaro bog'liqligi o'rganildi.

Amaliy qismda hududlar kesimida resurs salohiyati va iqtisodiy ko'rsatkichlar statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilindi. Bunda O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, hududiy boshqarmalar hamda World Bank va Organisation for Economic Co-operation and Development kabi xalqaro tashkilotlar ma'lumotlaridan foydalanildi. Xususan, Surxondaryo viloyati misolida tabiiy resurslar, mehnat salohiyati va ishlab chiqarish infratuzilmasidan foydalanish darajasi baholandi.

Tahlil jarayonida korrelyatsion, statistik guruhlash va taqqoslash usullari qo'llanilib, resurslardan foydalanish samaradorligi bilan iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik aniqlandi. Shu bilan birga, hududiy tafovutlarni baholashda resurslar bilan ta'minlanganlik darajasi, investitsion faollik, mehnat unumdorligi va sanoat ishlab chiqarishi ko'rsatkichlari o'zaro solishtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda tabiiy va iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi hududlar kesimida bir xil emas. 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, respublika sanoat ishlab chiqarishining o'rtacha o'sish sur'ati 6–7 foizni tashkil etgan bo'lsa, ayrim hududlarda bu ko'rsatkich 3–4 foiz darajasida saqlanib qolgan. Bu farq resurslarning mavjudligi bilan emas, balki ularni qayta ishlash darajasi, texnologik bazaning holati va institutsional muhit bilan izohlanadi.

Surxondaryo viloyati misolida iqtisodiy tahlil shuni ko'rsatadiki, hududda tabiiy resurslar — agrar salohiyat, mineral xomashyo va mehnat resurslari — yetarli bo'lishiga qaramasdan, sanoat va yuqori qo'shimcha qiymat yaratish darajasi pastligicha qolmoqda. Bu holat resurslardan foydalanish samaradorligining cheklanganligini anglatadi.

Quyidagi 1-jadval resurslardan foydalanish samaradorligiga ta'sir etuvchi asosiy ko'rsatkichlarni hududlar kesimida taqqoslaydi.

1-jadval. Resurslardan foydalanish samaradorligining asosiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Respublika o'rtacha	Rivojlangan hududlar	Past samaradorlik hududlari
Sanoat o'sish sur'ati (%)	6–7	7–9	3–4
Investitsiya qaytimi	1.4–1.6 baravar	1.6–1.8 baravar	1.1–1.2 baravar
Fond eskirish darajasi (%)	35–40	25–30	45–50
Mehnat unumdorligi	O'rtacha	Yuqori	Past
Innovatsion faollik	O'rta	Yuqori	Past

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, iqtisodiy samaradorlikning asosiy determinantlari resurslar miqdori emas, balki texnologik yangilanish darajasi, investitsion faollik va boshqaruv sifatidir. Yuqori samaradorlikka ega hududlarda ishlab chiqarish zanjiri integratsiyalashgan bo'lib, resurslardan foydalanish intensivligi yuqori darajada shakllangan.

Asosiy omillar quyidagilardan iborat:

Birinchi omil — texnologik yangilanish. Eskirgan asosiy fondlar ishlab chiqarish samaradorligini pasaytiradi.

Ikkinchi omil — investitsion faollik. Kapital oqimi yuqori bo'lgan hududlarda resurslar tezroq iqtisodiy qiymatga aylanadi.

Uchinchi omil — infratuzilma sifati. Transport va energetika tizimi rivojlangan hududlarda ishlab chiqarish xarajatlari past bo'ladi.

To'rtinchi omil — mehnat resurslari sifati. Malaka darajasi past bo'lsa, resurslardan foydalanish samaradorligi ham pasayadi.

Resurs salohiyati iqtisodiy o'sish uchun zarur shart bo'lsa-da, uning real natijaga aylanishi institutsional va texnologik omillarga bevosita bog'liqdir.

O'zbekistonda tabiiy va iqtisodiy resurslardan foydalanish samaradorligi hududiy iqtisodiy rivojlanish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Empirik tahlillar shuni ko'rsatadiki, resurslarning mavjudligi iqtisodiy o'sish uchun zarur shart bo'lsa-da, ularning real iqtisodiy qiymatga aylanishi asosan texnologik yangilanish, institutsional muhit va investitsion faollik darajasiga bog'liq.

Statistik ko'rsatkichlarga ko'ra, 2024-yilda respublika bo'yicha sanoat ishlab chiqarishining o'rtacha o'sish sur'ati 6–7 foizni tashkil etgan bo'lsa, ayrim hududlarda bu ko'rsatkich 3–4 foiz atrofida saqlanib qolgan. Investitsiya qaytimi hududlar kesimida 1,1–1,8 baravar oralig'ida farqlanadi, bu esa resurslardan foydalanish samaradorligidagi sezilarli tafovutni anglatadi. Asosiy fondlarning eskirish darajasi 45–50 foizgacha yetgan

hududlarda ishlab chiqarish samaradorligining pastligi kuzatiladi, bu esa modernizatsiya jarayonlari yetarli darajada emasligini ko'rsatadi.

Surxondaryo viloyati misolida o'tkazilgan tahlil hududda tabiiy resurslar va mehnat salohiyati mavjud bo'lsa-da, ularning iqtisodiy aylanishga to'liq jalb etilmaganligini ko'rsatdi. Hududda sanoat ishlab chiqarishining nisbatan past ulushi, qayta ishlash tarmoqlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi hamda investitsiya oqimlarining cheklanganligi iqtisodiy samaradorlikni pasaytiruvchi asosiy omillar sifatida aniqlandi.

Tahlil natijalari asosida resurslardan samarali foydalanishga ta'sir qiluvchi asosiy omillar tizimlashtirildi:

Birinchidan, texnologik omil — ishlab chiqarishning eskirgan texnik bazasi va innovatsion faoliyatning pastligi iqtisodiy natijadorlikni cheklaydi.

Ikkinchidan, institutsional omil — boshqaruv sifati, investitsiya muhitining barqarorligi va huquqiy infratuzilmaning rivojlanganligi resurslar samaradorligini belgilaydi.

Uchinchidan, infratuzilma omili — transport, energetika va logistika tizimlarining rivojlanish darajasi ishlab chiqarish xarajatlari va resurslar aylanish tezligiga ta'sir qiladi.

To'rtinchidan, inson kapitali omili — mehnat resurslarining malaka darajasi va innovatsion salohiyati iqtisodiy samaradorlikning muhim determinantidir.

O'zbekistonda hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun resurslar salohiyatini oshirish emas, balki mavjud resurslardan foydalanish sifatini yaxshilash ustuvor yo'nalish bo'lib qolmoqda. Bu esa ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, klaster tizimini kengaytirish, investitsiyalarni maqsadli yo'naltirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishni talab etadi. Shunday yondashuvgina hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari O'zbekistonda tabiiy va iqtisodiy resurslardan foydalanish darajasi hududiy iqtisodiy rivojlanishning asosiy belgilovchi omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Resurs salohiyatining yuqoriligi avtomatik tarzda iqtisodiy o'sishni ta'minlamasligi, balki ularning qayta ishlanishi, iqtisodiy tizimga integratsiyalashuvi va boshqaruv sifati bilan bevosita bog'liqligi aniqlandi.

Statistik tahlillar asosida sanoat o'sish sur'atlari, investitsiya qaytimi va asosiy fondlar eskirish darajasi hududlar kesimida sezilarli farq qilishi tasdiqlandi. Bu farqlar resurslardan foydalanish samaradorligining notekisligini va hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarning saqlanib qolayotganini ko'rsatadi.

Surxondaryo viloyati misolida olingan natijalar hududda resurs salohiyati mavjud bo'lsa-da, sanoatning yetarli darajada rivojlanmaganligi, investitsion faollikning pastligi va texnologik bazaning eskirganligi iqtisodiy samaradorlikni cheklayotgan asosiy omillar ekanligini tasdiqladi.

Umuman olganda, hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlash uchun resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, infratuzilmani rivojlantirish hamda inson kapitalini kuchaytirish zarur. Shu bilan birga, institutsional islohotlarni chuqurlashtirish va investitsion muhitni yaxshilash barqaror iqtisodiy o'sishning muhim sharti hisoblanadi.

Asosiy takliflar quyidagilardan iborat:

1. Hududlarda ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va eskirgan asosiy fondlarni bosqichma-bosqich yangilash zarur.
2. Resurslarga boy hududlarda qayta ishlash sanoatini rivojlantirish va yuqori qo'shimcha qiymat yaratuvchi tarmoqlarni kengaytirish lozim.
3. Investitsion muhitni yaxshilash orqali xususiy va xorijiy investitsiyalar oqimini ko'paytirish maqsadga muvofiq.
4. Transport, energetika va logistika infratuzilmasini rivojlantirish orqali hududlararo iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish kerak.
5. Mehnat resurslarining malakasini oshirish, kasbiy ta'lim tizimini takomillashtirish va innovatsion ko'nikmalarni rivojlantirish zarur.
6. Hududiy rivojlanishda klaster yondashuvlarini keng joriy etish va resurslarni samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish lozim.
7. Raqamli texnologiyalar va "yashil iqtisodiyot" tamoyillarini keng qo'llash orqali resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. Hududiy iqtisodiy ko'rsatkichlar to'plami. – Toshkent, 2024.
2. World Bank. Uzbekistan Development Update: Economic Growth and Productivity. – Washington, 2023.
3. Organisation for Economic Co-operation and Development. Regional Development Policies and Resource Efficiency. – Paris, 2022.

4. United Nations Development Programme. Human Development Report: Uzbekistan. – New York, 2023.
5. Islam Karimov. O'zbekiston iqtisodiy islohotlar yo'lida. – Toshkent: O'zbekiston, 1995.
6. Michael Porter. Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990.
7. Surxondaryo viloyati statistika boshqarmasi. Hududiy iqtisodiy hisobotlar. – Termiz, 2024.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
